FOR FRANKOFILER

tête à tête

Fabriqué en France avec amour

TEMA
Citroën
2CV | B11 | DS

SPECIAL
Andra världskriget
70 år sedan landstigningen i Normandie

PETRA MEDE
Frankofil profil

15 TIPS inför Frankrikeflytten

Nr 12 · juni 2014
(3-2014)
Pris:
5€
49 SEK
59 NOK
ISSN: 2259-7220
www.teteatetemag.com

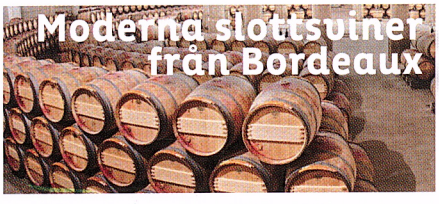

Staffan Heimerson
"Jag läser kokböcker som pornografi"

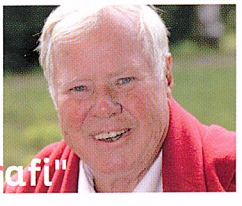

Medarbetare i detta nummer

foto Marianne Pihl

Staffan Heimerson
Utrikeskorrespondent, krigsreporter och författare. Korad till årets journalist 2013. Basen är Villa Dallas i Provence, rena landet, men lugnet bedrar …

foto Martisa Vasquez

Marcus Johansson
Fotograf med ett brett arbetsfält. Hans nisch är streetphotography, gatufoto, vilket han anordnar kurser i världen över. Här mötte han Petra Mede på gatan i vårsolen. *www.icepic.se.*

foto Per Karlsson

Britt Karlsson
Vinexpert, vinskribent och författare. Utnämnd till Årets Vinprofil 2011 av Munskänkarna. Här tar hon sig an en tungviktare – Bordeauxvinet.

foto privat

Håkan Becker
Redaktör för bl a. B11-Bladet. Ägare till en B11, två 2CV och en Berlingo. För att inte bli betraktad som nörd har han också en Renault 4CV. Men kärleksförklaringen går till 80-åringen.

foto Marie Swartz

Tomas Lindbom
Skriver för nättidningar, SVT debattsida, magasinet Arena … Hans analyser och reflektioner kommer troligtvis fransmännen fnysa åt i framtiden – "*booœeff*".

foto Vera Kloo

Karin Kloo
Ger glimtar från Languedoc i bloggen "Brev från Servian". Hjälper svenskar att förverkliga drömmen om ett eget hus. Hon har besökt stället där flamingor grymtar och ål står på menyn.

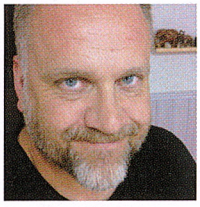
foto Lars Nilsson

Lars Nilsson
Bil- och motorentusiast med faiblesse för Citroën. Gillar att både skriva och skruva och har garaget fullt med projekt. Nu glider han omkring i en Gudinna.

foto Louise Mattus Streiby

Claes Estelle
Psykolog som även seglat på många hav. Men här handlar det inte om båtar utan en enastående lågflygning över Paris.

foto Lotta Johansson

Jerker Pettersson
Gillar franska bilar som han både skriver och gör radioprogram om. Frankrike ligger varmt om hjärtat. Hans lilla tropiskt blå 2CV lyssnar till namnet Didi.

foto Lotta Luciani

Christophe Luciani
Fransklärare och vd för EuropaSpråk France. Kommer från Paris, men bor sedan 20 år i Sverige. Levererar franskaövningar att knåpa med.

Prenumeration: www.teteatetemag.com/prenumerera
Lösnummer: tête à tête finns i välsorterade Pressbyråer, Press stop och bokhandlar. I Frankrike hos Affären i Paris och Gustaf i Saint Germain-en-Laye.

Enastående lågflygning över Paris

Beaufighter du Squadron 404 RCAF en Écosse, 1945.
foto Daventry B J H (Mr), Royal Air Force officiell fotograf

För över 70 år sedan, närmare bestämt juni 1942 genomfördes en sensationell flygning mellan England och Frankrike. Europa stod i brand. Andra världskriget rasade för fullt. Men två engelsmän vågade sig på en lågflygning över Paris.

av Claes Estelle

Bakgrund

Den tyska krigsmakten dundrade in i Frankrike 1940, vilket resulterade i en delning av landet – i norr och väster den tyska ockupationszonen – i söder bildades Vichyregimen. I ockupationszonen kom alltfler att lyssna till brigadgeneral Charles de Gaulle. De Gaulle ledde De fria franska styrkorna från sitt högkvarter i London. Många fransmän lyssnade på hans sändningar genom BBC, vilket var absolut förbjudet. Många BBC-sändningar riktades dessutom direkt till den franska motståndsrörelsen med olika typer av koder. Dessa koder kunde handla om aktuella nedsläppningsplatser med fallskärm av agenter, vapen och ammunition.

Vichyregimen, *L'État français*, bildades i samband med tyskarnas invasion med marskalk Philippe Pétain som regeringschef. Regimen höll till i södra delen av Frankrike och landets flesta kolonier lydde dessutom under Vichyregimens förvaltning. Pétain ställdes inför rätta efter andra världskriget som landsförrädare och dömdes till döden. De Gaulle omvandlade straffet till livstids fängelse p.g.a. av Pétains höga ålder och sviktande hälsa. Pétain kom att för många fransmän förknippas med en överdriven samarbetsvilja gentemot tyskarna. Detta hjälpte dock inte mot tyskarnas angreppspolitik. I november 1942 inkorporerade tyskarna även Vichyregimen. Nu var hela Frankrike ockuperat av den tyska krigsmakten.

Fransmännen levde under besvärliga förhållanden. Många hade vänner och släktingar på flykt utan någon kontakt med hemlandet. Andra var frivilliga i de allierades krigsmakt långt hemifrån. En del var med i De fria franska styrkorna, *Forces Françaises Libres* (FFL), stationerade utanför landets gränser. Det rådde ransonering av livsmedel och basvaror. Strama restriktioner och inskränkningar i fransmännens vardag. Flyktingar och etniska minoritetsgrupper försökte undgå upptäckt och transitering till arbets- och dödsläger. Nedskjutna allierade flygare m.fl. gömde sig. Ofta med hjälp av civilbefolkningen. I England ansåg man det nödvändigt att försöka hitta ett sätt att stärka modet hos det franska folket.

Förberedelserna

För att inhysa hopp hos fransmännen beslutades att brittiska flygvapnet, *Royal Air Force*, skulle genomföra en uppvisning över Paris – *Operation Squabble*. Problemet var att det var krig. Alla gränser till lands, sjöss och i luften var stängda.

Den brittiska generalen i *Coastal Command Air Chief Marshal* Sir Philip Joubert de la Ferté sökte en flygare som hade den erfarenhet och mod som krävdes för detta uppdrag. Några år tidigare, i slutet av maj 1940, hade den brittiska expeditionskåren evakuerats från Dunkerque. Trötta soldater hade då vadat ut till de väntande hemvändande fartygen. Ett engelskt flygplan lät cirkulera över huvudena på de utmattande trupperna, för att skydda dem från tyska angrepp från luften. Flygaren hade varit Alfred Kitchener "Ken" Gatward. Sir Philip Joubert de la Ferté kallade både Gatward och en navigatör med namnet Fern till sitt högkvarter och frågade rakt på sak: "*There's a special mission coming along, I wonder if you'd be interested?*" Det var de båda männen.

Den tyska krigsmakten med Wehrmacht i spetsen hade en daglig parad mellan klockan 12.15–12.45 på Champs-Élysées. Detta fick den brittiska underrättelsetjänsten *Special Operations Executive* (SOE) med major Ben Cowburn vetskap om. Informationen kom från bl.a. brittiska agenter stationerade i Paris. Gatward och hans navigatör Fern förberedde sig. De kom att flyga en Bristol Beaufighter MK IC T4800 'ND-C' tillhörande 236 squadronen. De gjorde det första försöket den 13 maj. De möttes av dåligt väder då de nådde den franska kusten. Gatward och Fern återvände till basen för att göra ett nytt försök en månad senare.

> För att inhysa hopp hos fransmännen beslutades att brittiska flygvapnet, Royal Air Force, skulle genomföra en uppvisning över Paris – Operation Squabble

Operation Squabble

Den 12 juni 1942 klockan 11.29 lättar de från Thorney Island vid Englands sydkust i kraftigt regn. Passerar franska kusten vid Fécamp då solen plötsligt bryter fram. Hamnstaden Le Havre skymtas sydväst på deras högra sida. De flyger på ca 10 meters höjd för att försöka undvika tyskarnas radar och luftvärnet samt deras jaktflyg. Beaufighterns två 14 cylindriga stjärnmotorer vrålar i samklang när hustaken i Rouen virvlar förbi strax under flygkroppens undersida. Vid varje sväng får Gatward stiga någon meter så att inte vingspetsarna slår i. Att flyga på absoluta lägsta höjd i 300–400 km/h och försöka undvika torn, träd och telegrafledningar kräver total koncentration. De följer Seine fram till Paris. Först vid Paris förorter utsätts de för lättare luftvärn men utan några skador.

Klockan 12.27, en timma efter att de hade lämnat sin bas i England cirklar de runt Eiffeltornet. Det var enkelt att hitta. Först nu får de problem. En fågel flyger in i deras högra Hercules-motor. Det hörs en kraftig duns. Gatward och Fern ›

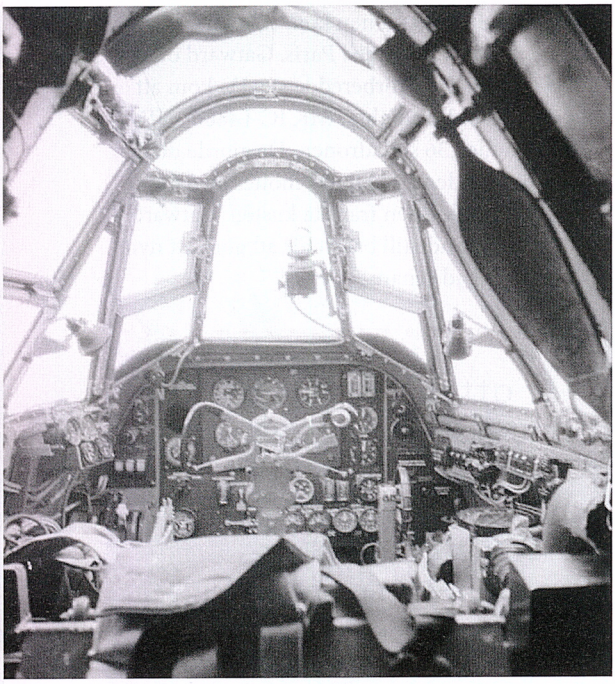

En cockpit Beaufighter Mark IF of No. 252 Squadron RAF at Chivenor, Devon.
foto Daventry B J H (Mr), Royal Air Force officiell fotograf

kan trots detta fullfölja uppdraget. Vid uteserveringarna kring Champs-Élysées samlas Parisarna för att umgås och dricka sin espresso och njuta av sin varma croissant. De kan inte undgå att bli påverkade av ockupanterna, som numera delar samma kaféer och restauranger.

På en av uteserveringarna sitter en tysk generalstabsofficer, som sippar på sin franska konjak medan han läser *Berliner Morgenpost*. På stolen intill sitter en ung vacker fransyska och dricker en espresso. Kvinnan är hans älskarinna. En äldre man som leder sin cykel kisar upp mot himlen och blinkar frenetiskt med sina ögon, och lyckas precis undvika den framförvarande parkerade tyska Kübelwagen. Han tycker att han hör någonting. Tvekar ett ögonblick – men greppar tag i styret igen och fortsätter framåt. Mannen och alla andra i hans närhet hör då plötsligt vrålet från det engelska flygplanets två motorer, som snabbt mycket snabbt närmar sig Champs-Élysées.

Vid Champs-Élysées förväntar sig Gatward och Fern se tyskarna marschera mot Triumfbågen och *Place de L'Etoile*. Men ingen parad syns till. Senare visade det sig att tyskarna blev förvirrade av flygaktiviteten och ställde in den dagliga militärparaden. Några påstod senare att tyskarna var förvarnade. Men av vem? Hur som

Klockan 12.27, en timma efter att de hade lämnat sin bas i England cirklar de runt Eiffeltornet

helst blev det ingen parad denna tisdag. Fern släpper i alla fall den första av två gigantiskt stora trikolorerna över Triumfbågen.
De fortsätter tätt över hustaken fram till tyska marinministeriet vid *Place de la Concorde*. Nu flyger Gatward ännu lägre när han avlossar en serie 20 mm projektiler från Beaufighterns fasta kanoner. Han siktar mot entrén av ministeriet och ser tyska militärer springa för sina liv.
Han missar inte. Samtidigt är Fern upptagen med att släppa den andra franska flaggan över ministeriet. Gatward och Fern flyger nu norrut och passerar tätt över *Gare Saint Lazare* och omedelbart till vänster svischar spirorna på *Église de Saint-Augustin* förbi.

Människor tittar upp och vinkar när de urskiljer de engelska cirkelformade beteckningarna på undersidorna av vingarna. På Beaufighterns lilla framruta har insekter klibbat fast. Gatward har nu besvär med att få klar sikt genom den suddiga och delvis övertäckta framrutan. Nu borde tyskarna vara förvarnade och klara att möta Gatward och Fern på vägen tillbaka till England. De oroar sig för att bli upptäckta och beskjutna av tysk jakt och av deras luftvärn. De flyger så fort att Gatward är bekymrad för att Beaufighterns två 14 cylindriga stjärnmotorer skall överhettas.

De landar vid basen i Northolt klockan 13.53. Hela uppdraget från starten i England till Paris och tillbaka tog knappt knappt två och en halv timma. Gatward plockar ut resterna av fågeln

De kan inte undgå att bli påverkade av ockupanterna, som numera delar samma kaféer och restauranger

från den högra kylaren och begraver den invid basens fältgräns.

Gatward och Fern blev dagen efter sin ankomst dekorerade. Gatward med *DFC (Distinguished Flying Cross)* och Fern blev belönad med *DFM (Distinguished Flying Medal)*. Dessutom blev Fern som var *Non-Commissioned Officer* (underofficer) befordrad till *Commissioned Officer* (officer). Alfred Kitchener ´Ken` Gatward nådde i slutet av kriget graden *Wing Commander* (överstelöjtnant) och slutade som reservist med graden *Group Captain* (överste) 1964. Han blev 84 år gammal. Efter att Gatwards hustru Pamela avlidit auktionerades hans medaljsamling och en gåva från franska staten. Gåvan var en trälåda med en gravering:

IN MEMBRANCE OF YOUR
FLIGHT OVER PARIS
CHAMPS ELYSEES – 12 JUNI 1942
PLACING THE TRICOLOUR
ON L'ARC DE TRIOMPHE

(Lådan innehöll en magnumbutelj Lanson Champagne. Champagnen var urdrucken vid auktionstillfället).

Det engelska auktionshuset Colchesters auktionsförrättare Reeman Dansie förväntade sig högst 8 000 pund för medaljsamlingen inkluderat den franska statens gåva till Gatward. Slutbudet stannade på 41 000 pund. Gilbert "George" Fern slutade sin karriär inom *Royal Air Force* som *Squadron Leader* (major) och efter kriget återgick han till att arbeta som lärare i träbearbetning och konsthantverk. Fern blev 92 år gammal.